

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Комітетських слухань на тему:

«Перспективи та шляхи нарощування видобутку вітчизняних нафти та газу для підвищення енергетичної безпеки України».

Розглянувши питання «Перспективи та шляхи нарощування видобутку вітчизняних нафти та газу для підвищення енергетичної безпеки України» учасники Комітетських слухань зазначають наступне.

Нафтогазова галузь являє собою важливу складову частину паливно-енергетичного комплексу України, яка забезпечує пошук, розвідку та розробку родовищ нафти і газу, транспортування, переробку, зберігання і реалізацію нафти, газу, продуктів їх переробки.

За прогнозами міжнародних інформаційно-аналітичних агенцій очікується, що загальносвітова тенденція збільшення використання вуглеводнів продовжиться до 2030-2050 років. Для України нарощування видобутку нафти і газу є ще і ключовим питанням енергетичної безпеки держави.

Впродовж тривалого часу у нафтогазовій галузі накопичилась низка проблем, які наразі вирішуються, але незадовільними темпами.

Так, зокрема, не належна увага приділяється оновленню основних засобів геологорозвідувальних, бурових, нафтогазовидобувних, газо- та нафтотранспортних підприємств, виробничі процеси яких ґрунтуються на застарілих та енерговитратних технологіях і супроводжуються наростанням технологічного відставання порівняно із провідними нафтогазовими компаніями світу. Неефективними залишаються механізми інвестиційного клімату галузі, інституційного та інтелектуального забезпечення розвитку системи нафтогазозабезпечення. Також однією з основних проблем є зниження обсягів геологорозвідувальних робіт, видобування нафти і газу з вітчизняних родовищ та поступове скорочення ресурсної бази.

Разом з тим в Україні зберігся значний виробничий потенціал у нафтогазовому комплексі, і зокрема, така його важлива складова, як людський капітал. Окрім того, існує та розвивається галузева наука, яка пропонує перспективні розробки, націлені на збільшення видобутку вітчизняних нафти і газу.

Основними резервами інноваційного розвитку нафтогазового комплексу є:

- нарощування обсягів власного нафтогазовидобутку на основі сучасних технологій шляхом масштабного залучення у розробку малодобітних свердловин, малих родовищ, освоєння перспективних нафтогазових покладів на значних глибинах, розробки шельфових родовищ, залучення у розробку вуглеводневих ресурсів з нетрадиційних резервуарів;
- підвищення ефективності експлуатації газотранспортної та нафтотранспортної систем України за умов неповного їх завантаження;
- масштабне впровадження енергоощадних та енергоефективних технологій;
- нормативне, технічне, технологічне та кадрове забезпечення нафтогазового комплексу;
- удосконалення законодавчого регулювання у сфері ліцензування, рентних платежів, взаємовідносин освітніх, наукових та виробничих установ та організацій;
- раціональне вирішення соціально-економічних проблем галузі;
- удосконалення організаційно-економічного механізму забезпечення сталого розвитку нафтогазової енергетики на інноваційній основі.

З метою нарощування видобутку вітчизняних нафти і газу для підвищення енергетичної безпеки України учасники Комітетських слухань рекомендують:

1. Комітету з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки внести на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про заходи економічної стабілізації Державного акціонерного товариства «Чорноморнафтогаз» у зв'язку з тимчасовою окупацією території України» (реєстр. №2060а від 11.06.2015).

2. Звернутися до Кабінету Міністрів України з пропозиціями:

2.1 Розглянути питання щодо внесення змін до:

2.1.1 Податкового кодексу України:

- з метою стимулювання видобутку природного газу в Україні та створення сприятливих умов для залучення інвестицій у газовидобувну галузь внести зміни до Податкового кодексу України щодо встановлення розміру ставки рентної плати за користування надрами для видобування природного газу в розмірі не більше 35 відсотків від вартості товарної продукції.

- з метою стимулювання виробників інвестувати кошти у розробку нафтових і газових родовищ та підвищення регуляторної ефективності норм чинного Податкового кодексу України, внести зміни до пункту 252.2 статті 252 Податкового кодексу України, передбачивши поглиблену диференціацію ставок рентної плати за видобуті природний газ, нафту та газовий конденсат залежно від глибини залягання родовищ;

- внести зміни до пункту 252.4 статті 252 Податкового кодексу України, звільнивши від сплати рентної плати отримані в процесі проведення наукових досліджень на свердловинах державними науковими та освітніми (освітньо-науковими) закладами (на підставі чинних ліцензій про геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислово розробку) як супутню продукцію вуглеводні (нафту, газ, конденсат) в обсягах, що не перевищують в еквіваленті 500 тонн умовного палива на рік;

- з метою стимулювання залучення інвестицій у відновлення роботи виведених з експлуатації свердловин шляхом буріння бокових стовбурів внести зміни у пункт 252.21 статті 252 Податкового кодексу України, виклавши його у такій редакції:

«Додаткові обсяги вуглеводневої сировини, видобуті внаслідок реалізації діючих або нових інвестиційних проектів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини, на ділянках надр (родовищах, покладах), що характеризуються погіршеними гірничо-геологічними умовами (важковидобувні) або виснаженістю в процесі розробки в попередніх періодах, на окремих діючих свердловинах після капітального ремонту, свердловинах, що відновлюються з числа ліквідованих, нових свердловинах чи групах свердловин, що розташовані на таких ділянках надр, свердловин з числа ліквідованих до 01.05.2015 року, що відновлюються шляхом буріння бокових стовбурів, та з використанням інших сучасних технологій, оподатковуються за ставкою 2 відсотки від вартості додаткового видобутку відповідної вуглеводневої сировини»;

- розробити зміни в Податковий кодекс України щодо звільнення навчальних закладів від сплати податку на додану вартість за виконані науково-дослідні роботи та наукові послуги, якщо кошти від замовників не надійшли на розрахунковий рахунок, а також щодо створення системи податкових пільг для підприємств реального сектору у випадку укладання договорів із ВНЗ на виконання НДДКР.

2.1.2 Закону України «Про нафту і газ», дозволивши реалізовувати державним науковим та освітнім (освітньо-науковим) закладам отримані, в процесі проведення наукових

досліджень на свердловинах (на підставі чинних ліцензій про геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислову розробку) як супутню продукцію, вуглеводні (нафту, газ, конденсат), в обсягах, що не перевищують в еквіваленті 500 тонн умовного палива на рік, без проведення аукціонів.

2.1.3 Закону України «Про державно-приватне партнерство» доповнивши пункт 1 статті 4 «Сфери застосування державно-приватного партнерства» підпунктом «освіта та наука».

2.1.4 З метою підвищення ефективності підготовки фахівців для підприємств нафтогазового комплексу, сприяння підвищенню якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти та покращення організації практик, ініціювати внесення змін чинного Закону України «Про вищу освіту», виклавши пункт 2 статті 51 (Практична підготовка осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах) в такій редакції:

«Керівники підприємств, установ та організацій зобов'язані забезпечити створення належних умов для проходження практики на виробництві включно з оплатою праці керівників практики - виробничників за кошти виробництва, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства».

2.1.5 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» дозволивши університетам з мінімальними ризиками виступити співзасновниками інноваційних підприємств, модернізувати власну політику університетів зі створенням сприятливих умов для вчених-підприємців, залучати студентів до створення та функціонування університетських стартапів, тощо.

2.1.6 З метою розширення фінансової автономії вищих навчальних закладів відповідно до Закону України «Про вищу освіту» ініціювати внесення змін до Закону України «Про здійснення державних закупівель» в частині скасування обов'язкового застосування процедур конкурсних торгів при здійсненні закупівель за кошти спеціального фонду (власні кошти).

2.1.7 З метою розширення наявної дохідної бази місцевих бюджетів, внести зміни до Бюджетного кодексу України, виклавши пункт 5 частини другої статті 29 глави 5 у такій редакції:

75 відсотків рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення,

видаливши з неї слова: «крім рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату, яка зараховується до загального фонду державного бюджету у повному обсязі».

2.2 Опрацювати питання щодо доцільності розробки Національної програми «Нафта і газ до 2025 року».

2.3 Відновити бюджетне фінансування державних компаній (організацій), які ведуть нафтогазопозукові роботи.

2.4 Зосередити геологорозвідувальні роботи на:

- пошуках значних за об'ємом прогнозних ресурсів покладів вуглеводнів у глибоко занурених горизонтах Дніпровсько-Донецької западини та Карпатської нафтогазоносною провінції;
- газоперспективних структурах прилеглого шельфу острова Зміїний;
- пошуках малих неглибокозалягаючих родовищ нафти і газу у Карпатській нафтогазоносній провінції.

2.5 Сприяти запровадженню громадського контролю за діяльністю підприємств нафтогазової галузі незалежно від форми власності.

2.6 Започаткувати документування (встановлення фактів) відповідними відомствами протиправної діяльності незаконної влади Республіки Крим у 2014-2015 роках щодо протизаконного користування надрами шельфу Чорного і Азовського морів та об'ємів видобутку з цих надр нафти і газу з метою відшкодування завданих збитків Україні. Підготувати відповідні позови та ініціювати відкриття судових проваджень щодо негайного повернення Україні контролю над розробкою Одеського та Безіменного родовищ у північно-західній акваторії Чорного моря.

Враховуючи рішення Міжнародного Суду ООН щодо встановлення лінії розмежування континентального шельфу України і Румунії у північно-західному шельфі Чорного моря, зосередити геологорозвідувальні роботи на газоперспективних структурах прилеглого шельфу острова Зміїний.

2.7 Відновити діяльність з пошуку, розвідки та видобування вуглеводнів на підконтрольних Україні акваторіях Чорного та Азовського морів. Сприяти отриманню державними нафтогазовидобувними підприємствами спецдозволів в цих районах.

2.8 Зняти мораторій на зміну цільового призначення земельних ділянок товарного сільськогосподарського призначення, які належать фізичним і юридичним особам, для надання їх у користування підприємствам, що здійснюють розробку родовищ нафти і газу на підставі одержаних у встановленому порядку спецдозволів на користування нафтогазоносними надрами та гірничих відводів.

2.9 Спростити процедуру надання земельних ділянок для спорудження об'єктів нафтогазовидобувної промисловості.

2.10 Спростити процедуру продовження терміну дії спецдозволів на видобування нафти і газу в частині зменшення кількості та часу розгляду погоджень, особливо в частині новостворених в межах ліцензійних ділянок та гірничих відводів національних парків та заповідників, пам'яток природно-охоронного значення, яких на момент отримання спецдозволів не існувало.

2.11 Розглянути можливість надати право на інвестиційні податкові кредити компаніям, що проводять геолого-розвідувальні роботи на нафтогазоносних площах за власні кошти.

2.12 З метою підвищення ефективності системи фінансування господарських робіт і грантів у рамках міжнародної технічної допомоги дозволити здійснювати фінансування господарської тематики та проектів міжнародної технічної допомоги через комерційні банки державної форми власності.

2.13 Провести незалежний аудит сектору видобутку вуглеводнів (міжнародний аудит запасів і ресурсів, прозора публічна інвентаризація усіх видобувних свердловин з оприлюдненням їх власників, даних по свердловинах, їх дебетів на спеціальному *on-line* ресурсі урядового порталу).

2.14 Переглянути ліцензійну політику у сфері пошуку та освоєння вуглеводневих родовищ щодо створення прозорих умов конкуренції, зменшення бюрократичних бар'єрів під час отримання ліцензій та забезпечення належного державного контролю за використанням інвесторами ліцензійних ділянок.

3. Звернутися до Міністерства енергетики та вугільної промисловості України з пропозиціями:

3.1. Сприяти промислового використанню технології контролю теплоти згоряння природного газу (розробка Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (ІФНТУНГ) на виконання положень Закону України «Про ринок природного газу» для побудови систем комерційного обліку газу.

3.2 Переглянути існуючі методики оцінки технологічних втрат та витрат паливно-енергетичних ресурсів за секторами (буріння, видобування, транспортування, зберігання). Привести їх у відповідність до міжнародної практики (ЄС та США). Розглянути можливість встановлення єдиних максимальних норм технологічних втрат.

3.3 Розглянути питання щодо створення та підтримання банків даних про технічний стан базових об'єктів нафтогазового комплексу України з метою гарантування надійності їх експлуатування.

3.4 З метою економії енергоресурсів в процесі транспортування нафти і газу в умовах неповного завантаження існуючих трубопровідних систем рекомендувати ПАТ «Укртрансгаз» та ПАТ «Укртранснафта» використовувати розроблені в ІФНТУНГ методики та керівні галузеві документи при плануванні та оперативному управлінні процесами транспортування нафти і газу.

3.5 З метою диверсифікації газопостачання та обслуговування свердловин на шельфі, розглянути можливість проведення апробації нових технологій та засобів морського транспортування компримованого природного газу (технологія CNG) з залученням зарубіжних інвесторів.

3.6 Забезпечити гармонізовану участь в процесах і процедурах стратегічного планування розвитку нафтогазового комплексу регіону представників галузевої науки, бізнесу, влади і громадськості через впровадження в управлінську практику обласних державних адміністрацій і обласних рад обов'язкових регламентів спільного вироблення і прийняття соціально-значимих рішень.

3.7 Провести моніторинг та геологічну і геофізичну експертизу, діагностування стану діючих або ж виведених з експлуатації підземних сховищ нафтопродуктів у соляних відкладах з метою дослідження можливості створення в них сховищ для зберігання державного стратегічного запасу нафтопродуктів.

3.8 Дослідити можливості штучного формування камер в підземних соляних відкладах з метою створення в них сховищ для зберігання стратегічного запасу нафтопродуктів.

3.9 Провести моніторинг та діагностування діючих або ж виведених з експлуатації підземних резервуарних парків Міноборони України з метою оцінки можливості їх подальшого використання для зберігання стратегічного запасу нафтопродуктів.

4. Звернутися до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України з пропозицією, на підставі положень Угоди про асоціацію з ЄС, Закону України «Про стандартизацію» гармонізувати усі національні нормативні документи з міжнародними та європейськими за кодами групи «75 Нафта і суміжні технології» (ДК 004, ICS).

5. Звернутися до Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України з пропозиціями:

5.1 Розглянути необхідність внесення змін і доповнень до національного стандарту України ДСТУ-НБА.2.2-10:2012 «Настанова з організації проведення експертизи проектної документації», зокрема щодо введення поняття науково-технічної експертизи на будівництво нафтогазових свердловин, як об'єктів підвищеної небезпеки і стратегічних об'єктів енергетичної безпеки держави та запровадження процедури її проведення профільними державними науково-дослідними та/або освітньо-науковими установами.

5.2 Переглянути розцінки «Тимчасового збірника цін на науково-проектні роботи на нерухомих пам'ятках історії та культури», затвердженого наказом Держбуду № 75 від

24.06.1991 р. з урахуванням ДСТУ БД.1.1-7:2013 з метою приведення розцінок на відповідні послуги з археологічної експертизи проектів на будівництво свердловин до економічно обґрунтованого рівня а також визначити перелік державних організацій, що проводитимуть таку експертизу.

6. Звернутися до Міністерства освіти і науки України з пропозицією запровадити у навчальні програми з підготовки магістрів та аспірантів технічних та природничих спеціальностей вивчення інструментів комерціалізації наукових результатів.

Голова Комітету

М.МАРТИНЕНКО